

Mirjana Pinezić

**LJUDSKI I MORALNI PROFIL
MSGR. ADAMA MUCHTINA**

Doc. dr. sc. Mirjana Pinezić

Katolički bogoslovni fakultet – Sveučilište u Zagrebu,
Teologija u Rijeci

UDK:[241.52/.53+241.82]:[179.9]

[246/247+248+254.1/.4+256/259+262.143+262.2]

[264+265.1/.9]+268]+[378]+[69/726.5][7.046.3] MUCHTIN, Adam
:[0.000.235.3STEIN Edith]

Pregledni rad

Primljeno: 13. srpnja 2016.

Rad promatra ljudski i moralni lik msgr. Adama Muchtina – svećenika, umjetnika, intelektualca, profesora, graditelja i župnika-pastoralca. Ističući da je njegova nutrina oblikovana ne bez njegove slobode i sudjelovanja, autorica navodi predispozicije koje su utjecale na moralnu osobnost msgr. Muchtina. U kontekstu oblikovanja njegova moralnog profila, pažnja se usmjerava na četiri kardinalne krjeposti, pri čemu se osobito ističu razboritost i umjerenost. U zadnjem dijelu analizira se udio „znanosti križa“ ili „znanosti svetaca“ u oblikovanju Muchtinove moralne osobnosti, pri čemu se naglasak stavlja na promišljanje sv. Edith Stein.

Ključne riječi: Adam Muchtin, moralna osobnost, kreposti, znanost križa/znanost svetaca, realizam umjetnika.

* * *

Uvod

Kad govorimo o ljudskom i moralnom profilu jedne osobe govorimo o onoj dimenziji čovjeka po kojoj sudimo da vrši moralno dobre čine jer proizlaze iz njegove nutarnje dobrote, ali isto tako smatramo da je ta dobrota plod slobodnog i odgovornog oblikovanja vlastite osobnosti. Ukoliko se radi o trajnom nastojanju u činjenju dobra tako da osoba sve više i sama postaje dobra, tada govorimo o stvaranju dobrog habitusa duše, tj. kreposti. Kreposti uma omogućuju da čovjek *može* činiti dobro, a moralne kreposti omogućuju mu da to *hoće*, i umom, i voljom, i srcem. „Krepost je postojano i čvrsto raspoloženje činiti dobro. Ona daje osobi ne samo da dobre čine izvrši, nego da od sebe dade najbolje. Svim osjetnim i duhovnim silama kreposna osoba teži prema

dobru; za njim teži i za nj se konkretnim činima opredjeljuje. Svrha je kreposna života postati slični Bogu.“¹ Krepost je, dakle, trajna vještina po kojoj čovjek postaje dobar i trajno sklon za činjenje moralno dobrih djela. Budući da nam pomažu da postanemo slični Onome koji je jedini dobar, tj. Bogu, ovaj proces u jednoj kršćanskoj duši nije razumljiv bez darovane joj milosti, posebno ne bez bogoslovnih kreposti – vjere, ufanja i ljubavi. Nadnaravne ili ulivene kreposti oblikuju osobu da odražava božanski život koji joj je krštenjem uliven u dušu, ali isto tako da kroz sve ono što ona jest i što čini odražava i ono što je istinski ljudsko ili humano.

Ova „snaga odozgo“, oblikovala je iznutra i msgr. Adama Muchtina – svećenika, umjetnika, intelektualca, profesora, graditelja, župnika-pastoralca, ali ne bez njegove slobode i sudjelovanja. Slobodna volja msgr. Muchtina, zajedno s milošću Božjom, koja se očituje posebno u snazi križa, formirale su u njemu posebnu moralnu osobnost koja ima svoje karakteristike koje se mogu iščitati iz onoga što je ostavio u nasljeđe kao vlastito djelo. Na njegovu formaciju utjecale su, također, i razne nutarnje i vanjske okolnosti koje je potrebno spomenuti prije nego kažemo nešto o njegovom zalaganju oko oblikovanja vlastite moralne osobnosti.

1. Predispozicije koje su utjecale na moralnu osobnost msgr. Adama Muchtina

U ove predispozicije spada, prije svega, sve ono što je na neki način naslijedio i naučio od svoje obitelji. Budući da dolazi iz imigrantske obitelji iz Slovačke, znao je poštovati različitost osoba. Svjedočanstvo gospođe Ivane, kako donosi Emil Svažić u *Zvonima*, govori o njegovoj otvorenosti prema drugima, čak i prema komunističkim vlastima: „Vlast je htjela osnovati narodnu crkvu i prekinuti veze s Vatikanom i Svetim Ocem papom Pijom XII. Tvrdi Slovak odlučno odbija svaku takvu mogućnost. No, i ti ljudi, makar su bili drukčijeg pogleda na život i svijet, ipak su ga cijenili. Nosio je taj čovjek i jednu vrlinu koja se rijetko susreće kod ljudi, a to je jednostavnost i neposrednost prilaznja ne samo ljudima bez obzira na dob, spol, naobrazbu, bogatstvo, siromaštvo itd., nego i onu mudrost i trijeznost u prosuđivanju prilika, tako da i ljudi koji nisu dijelili isto mišljenje s njime poštivali su ga.“² Uzor njegovih roditelja, nadalje, pomogao mu je da nauči biti požrtvovan i otvoren potrebama drugih. Dok je pouzdanje i vjeru u Boga i Majku Božju na poseban način učio od majke, radiš-

1 *Katekizam Katoličke Crkve*, Hrvatska biskupska konferencija – Glas koncila, Zagreb, 1994., br. 1803.

2 Emil SVAŽIĆ, Adam Muchtin, u: *Zvona*, 288 (1997.) 2, str. 2.

nost i sposobnost za različite vrste manualnog rada naučio je svog oca. Svaka daljnja formacija koju je dobivao kroz Crkvu, životne situacije (posebno kroz smrt najmilijih i vlastitu bolest), kroz intelektualni i duhovni život, također postaje dobar temelj i sredstvo za oblikovanje njegovog moralnog profila.³

U svemu tome potrebno je ubrojiti i njegovu tihu, pomalo introvertiranu, samozatajnu, ali i umjetničku narav, tako da ga mnogi smatraju određenim duhovnim boemom.⁴ Gospođa Linić, u već navedenom listu, opisuje ga ovako: „Bio je umjetnička narav. Isticao se u slikanju, a znao je i mnoge zanate, tako da smo ga često viđali u radničkom odijelu. Posebno su nas oduševljavale njegove božićne jaslice koje su bile jedne od najljepših u našem kraju.“⁵ Koliko je upravo ovakva struktura njegove naravi utjecala na njegovo percipiranje svijeta naravnih i duhovnih vrijednosti, u tome nam možda može pomoći razmišljanje Edith Stein nad sv. Ivanom od Križa, koji je također imao umjetničku narav.⁶ Ona smatra da umjetnik ima poseban odnos prema stvarnosti koja ga okružuje i to naziva *realizmom umjetnika*. Umjetnik, koji ima na jedan snažan način sposobnost za primanje utisaka, vidi svijet u svjetlu određenog područja vrijednosti koje od njega zahtijeva snažniji odgovor na te vrijednosti. Karakteristično je da se u njemu pretvara u sliku ono što ga dira u dubini duše i da teži za tim da to i na izvanjski način oblikuje. Sposobnost za primanje utisaka i njihovo izražavanje u umjetničkom obliku ne mora se nužno formirati u uzvišene vrijednosti kao što ne mora od umjetnika nužno učiniti svetog čovjeka. Snažna čuvstva,⁷ koja su reakcija na vrijednosti koje na nas ostavljaju utisak, mogu biti ugrađena u krepost ili se mogu izopačiti u manu.⁸ Može se dogoditi i da osoba živi jednu vrstu vrijednosti na račun drugih vrijednosti, odnosno da sve promatra pod vidom jedne vrijednosti. O tom će pogledu na stvarnost posljedično ovisiti i njegov odnos prema utiscima koje prima, kao i njegov odgovor na njih. Ukoliko je npr. za nekog umjetnika najveća i jedina vrijednost njegovo vlastito proživljavanje emocija, istinske vrijednosti (kao poniznost, sebedarje, ljubav prema Bogu i bližnjemu) mogu na taj način biti potisnute u drugi plan. Zato je presudno za kakve se vrijednosti umjetnik odlučuje, što je ono što ugrađuje u sebe, a što odbacuje ili pušta da prođe kroz njega, bez da to zadrži u svome srcu jer ga ne izgrađuje. Netko se može zadovoljiti samo s oblikovanjem određenog

3 Usp. Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin. Umjetnik maloga puta*, Župa sv. Terezije od Djeteta Isusa, Rijeka, 2014.

4 Usp. INKIŠINOV, Adam Muchtin, u: *Zvona*, 266 (1994.) 9, str. 11.

5 Emil SVAŽIĆ, Adam Muchtin, str. 2.

6 Usp. Edith STEIN, *Znanost križa*, Kršćanska sadašnjost i Hrvatski karmelićani i karmelićanke, Zagreb, 1983.

7 „Pod izrazom čuvstva ili strasti podrazumijevaju se uzbuđenja ili pokreti čuvstvenosti koji potiču na djelovanje ili na nedjelovanje gledom na ono što se kao dobro ili kao zlo osjetilo ili zamislilo“, *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1763.

8 Usp. *Isto*, br. 1768.

umjetničkog djela, a da ne osjeća da to od njega traži da se suobliči i onome što spoznaje kroz to djelo. Izvanjska slika, tj. svaka vrsta umjetničkog djela koju je umjetnik stvorio, može, naprotiv, služiti kao poticaj da se i sam prema njoj oblikuje, jer je nutarnja slika potpuno oformljena i intimno usvojena tek s oblikovanjem izvanjske slike, jer sve ono što dublje ulazi u srce, to čovjeka i više određuje. To posebno vrijedi za područje religioznih vrijednosti. Oblikovanje slike križa od umjetnika zahtijeva više od te slike – traži nasljedovanje, tj. da se on sam suobliči slici Onoga koji nosi križ i koji je na križu raspet. Time nastaje i jača se unutrašnja forma koja potiče na put nasljedovanja. Umjetničko djelo tako postaje simbol koji u sebi nosi određeni smisao koji nadilazi i vlastito teoretsko razumijevanje te stvarnosti. U tom smislu, kako tvrdi Edith Stein, svaka prava umjetnost je objava i svako umjetničko stvaranje je sveta služba.⁹

Za Adama Muchtina je, dakle, ta dimenzija umjetničkog, graditeljskog i obrtničkog duha imala veliki utjecaj na oblikovanje njegovog moralnog profila. Sve one utiske koje je primao kroz životno iskustvo i kroz darovanu mu milost, znao je vrlo konkretno pretočiti u stvarnost, a to je ono što ga je još više ostvarivalo i činilo više čovjekom. Njegova umjetnička djela, kao npr. Križni put¹⁰ koji se nalazi u crkvi Majke Božje Goričke kod Baške na o. Krku, odražava određenu prisnost s trpečim Kristom. Kroz slike kao da se može pročitati ne samo velika bol i patnja Isusa Krista, nego ujedno i mir i spokoj zbog njegove podložnosti volji Božjoj. U prvom su planu lica, posebno ono Isusa Krista, što ukazuje da Muchtin nije htio staviti u prvi plan patnju kao patnju, nego predanje Isusove Osobe, i to u dvostrukom smjeru: kao čovjek predaje se Bogu, a kao Bog predaje se čovjeku. Budući da je Muchtin u svojim umjetničkim djelima prikazao ono što je i on sam živio, tj. vlastito predanje Bogu koji preko njega djeluje i posreduje, na taj način ta djela postaju određena objava Božja. Njegova umjetnost, stoga, možda nije u svemu „tehnički“ vrhunski izvedena, ali je u teološkom smislu u potpunosti postigao svrhu svojih djela, a to je da su stavljena u službu Boga, koji preko tih djela želi čovjeku progovoriti.

Mnoge predispozicije njegove ljudske naravi su, tako, zasigurno bile velika pomoć u ovakvom samoostvarivanju na putu nasljedovanja Isusa, dok su mnoge druge vjerojatno bile određena kušnja (npr. možda pomalo introvertirana narav koja je zahtijevala dodatan napor u otvaranju i u suradnji s drugima). Određeni aspekti njegove naravi tražili su veće otvaranje milosti Božjoj i predanje njegovoj volji, bez obzira na eventualne suprotne osjećaje i želje. Budući da je odlukom za svećenički poziv sve svoje sposobnosti (intelekt, volju, osjećaje,

⁹ Usp. Edith STEIN, *Znanost križa*, str. 11.-12.

¹⁰ Tekst sa slikama Križnoga puta objavljen je kao knjižica, u Rijeci 2014. g.

slobodu, vještine i darove) usmjerio prema višim ciljevima, svu svoju snagu crpio je iz sakramenta svećeništva, posebno slavljenjem sv. mise, ispovijeda-
njem i pastoralnim djelovanjem. „Muchtinov svijet je prvenstveno unutarnji i
iz njegove nutrine proizlazi sve bogatstvo njegovog vanjskog izričaja. Svijet
Adama Muchtina je svijet otajstva, dubokog nutarnjeg dijaloga s Bogom. I ono
najveće čudo s kojeg se Muchtin nadahnjuje je zasigurno Euharistija. Za nju se
pažljivo pripravlja, pobožno je slavi, od nje živi. Možemo reći da je dinamika
Muchtinovog stvaralaštva sakramentalna, u svemu otkrivamo Božji pečat.“¹¹

2. Oblikovanje moralnog profila msgr. Adama Muchtina

Kad govorimo o ljudskom i moralnom profilu jedne osobe, trebamo svaka-
ko spomenuti četiri stožerne kreposti: razboritost, pravednost, jakost i umjere-
nost, oko kojih se grupiraju sve ostale druge ljudske i moralne kreposti.

Dvije glavne moralne kreposti msgr. Muchtina su razboritost i umjerenost.
Umjerenost je krepost koja uvelike pomaže kreposti razboritosti u zdravom ra-
suđivanju i usmjerenosti prema istinskom čovjekovom dobru. „Umjerenost je
moralna krepost koja obuzdava privlačnost naslada i osposobljava za ravnotežu
u upotrebi stvorenih stvari. Umjereni osobe osjetne težnje usmjeravaju prema
dobru; čuvaju zdravu moć rasuđivanja i ne idu za vlastitim nagonom.“¹² Po
umjerenosti je Adam Muchtin bio sposoban čuvati ono dobro koje je primio i
imati ravnotežu u uporabi stvari ovoga svijeta. Nije previše jeo, niti je previše
pio. Znao je, kako kaže sveti Pavao, i obilovati i oskudijevati (usp. Fil 4, 12).
Znali su ga kao asketu i isposnika.¹³ Ali to mu je bilo samo sredstvo da može biti
na raspolaganju Bogu i drugima. Tamo gdje je trebalo dati, bio je širokih ruku.
Živio je skromnost i poniznost. Sama njegova figura odražavala je stav koji je
govorio da sve što ima od Boga dolazi, prema riječima svetog Pavla „Što imaš,
a da nisi primio?“ (1 Kor 4, 7). Gđa Miranda Häuselmaier – Paškvan reći će da:
„Uvijek, ali baš uvijek, bio je u radnom odijelu. Onako sitan, krhak, ali miran
i strpljiv marljivo je radio svakodnevno, a meni se činilo da je bio više gladan
nego sit.“¹⁴ Gđa Sonja Pavletić također opisuje Muchtina ovako: „Miran, tih,
skroman, staložen, nenametljiv, vrlo srdačan pravi lik svećenika koji ulijeva
povjerenje i kojemu se bez ustručavanja može povjeriti.“¹⁵ Ova privlačnost pre-
ma malim i jednostavnim stvarima, odražavala se ne samo u njegovom stavu

11 Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin, Umjetnik maloga puta*, str. 42.

12 *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1809.

13 Usp. Maks PEČ, Duo Šojat-Sironić, u: *Zvona* 348 (2002.) 3, str. 11.

14 Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin. Umjetnik maloga puta*, str. 77.

15 *Isto*, str. 77.

i ponašanju, nego i u onome što je činio. Sama činjenica da je crkvu posvetio svetoj Tereziji od Djeteta Isusa, te da ju je izgradio na način da odražava upravo ovu jednostavnost, praktičnost i sakralnost, govori dovoljno o tome kako je doživljavao objavu Boga u vlastitom svakodnevnom životu, tj. kroz vrlo jednostavne životne stvari. Takvoga je Boga on sam tražio, živio i naviještao. Kod Adama Muchtina, stoga, dolazi do izražaja određeni sklad obzirom na ono što vjeruje, misli, govori i čini. Gđa Linić je, tako, posvjedočila: „Zahvalni smo mu za njegove jednostavne i životom proživljene propovijedi. Kada čovjek čita Sv. pismo, pogotovo Isusove riječi koje su nam zapisali evanđelisti, vidimo da se i sam naš Spasitelj služio jednostavnim riječima. Izgleda da se i vlč. Muchtin ugledao u tu jednostavnost. Njegovi savjeti, prijekori, opomene koje je izrekao bili su uvijek dobronamjerni. Nije upotrebljavao učene riječi, služio se jednostavnim primjerima iz života. Na tome smo mu posebno zahvalni.“¹⁶

S druge strane, što se tiče kreposti *jakosti*,¹⁷ kad je trebao braniti vjeru, odnosno istinu, malog čovjeka, Crkvu, tada je pokazivao svu svoju jakost duha. Muchtin je u vezan i uz formalno vlasništvo lista „Istina“,¹⁸ što može govoriti o tome koliko mu je bilo važno boriti se za istinu, vjeru, moral i pravdu. U jednom nagovoru Križarskom bratstvu ovako je napisao: „Smiju li svjesni katolici pred tom borbom uzmaknuti? Nipošto! Mi moramo borbu prihvatiti i ako treba boriti se do zadnjeg daha, poput naše uzorne braće u Meksiku. To je uzvišena borba, borba za Kraljevstvo Kristovo. – I pobjeda je naša! – Ali samo pod jednim uvjetom: ako budemo organizirani! Inače ćemo biti slabi, neprijatelj će nas pobijediti.“¹⁹ Ta je jakost išla sve do toga da je bio spreman na mučeništvo (jednom je bio i pretučen samo zbog toga jer je svećenik). Anđelko Vlah u neobjavljenom svjedočanstvu iz 13. lipnja 2015. svjedoči: „Sjećam se iz pričanja mojih roditelja da je negdje ljeti 1952.-1953. grupa od nekoliko mladih antifašističkih partijašica napala i tukla vlč. Muchtina kad je kao bolnički duhovnik odlazio iz bolnice na Sušaku prema kući na Vežici. Onako mršavu i asketskom tipu nije se bilo lako obraniti, te je dobio dobre batine.“ I drugima je govorio i propovijedao jasno i glasno da vjeru ne treba zatomiti, zanijekati, te da u tom smislu ne treba paziti na ljudski obzir,²⁰ ali kao kršćani imamo tu privilegiju da smo sposobni

16 Emil SVAŽIĆ, Adam Muchtin, str. 2.

17 „Jakost je moralna krepost koja u poteškoćama osigurava čvrstoću i postojanost u traganju za dobrom. Ona jača odluku da se čovjek opre napastima i svlada zapreke u moralnom životu. Krepost jakosti osposobljava ga da pobijedi strah, čak i smrt, i da se odvažno suoči s iskušenjima i progonsvima. Ona daje hrabrost da se čovjek odrekne i žrtvuje vlastiti život, da bi obranio pravednu stvar“, *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1808.

18 Tjednik izlazi od početka 1934. g. do proljeća 1941. g. Osnovan je na zahtjev modruško-senjskog biskupa Ivana Starčevića, kao glasilo sušačkog Katoličkog pokreta. Urednik lista je bio Josip Blažina.

19 Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin. Umjetnik maloga puta*, str. 14.-15.

20 Usp. Neobjavljena propovijed Adama Muchtina o ljudskom obziru.

ljubiti čak i neprijatelja. Gospođa Marica Ignjatić potvrđuje kako ih je bodrio da ne odustanu od pohađanja crkve, iako su u školi bile maltretirane od učiteljica. „Učiteljice su nas pljuskale i vikale, a mi smo samo šutjeli i trpili, ali i dalje dolazili s ljubavlju u crkvu i na vjeronauk, jer nas je čekao naš dragi velečasni, hrabreći nas i pokazujući nam na Isusa.“²¹ Isto tako gđa Miranda Häuselmaier – Paškvan svjedoči: „Znam da je strpljivo i samozatajno nosio svoj životni križ i nanesenu nepravdu. [...] Uvijek mi je govorio da trebam praštati, ljutio se na mene, jer da me nije drugačije učio nego praštanju.“²² Ova jakost je bila potrebna i kod gradnje same crkve, što je on sam posvjedočio: „Bio sam svjestan časti, ali i sve težine te zadaće. Mislio sam na teškoće i neugodnosti na koje ću kod toga posla naići, a bilo ih je gorkih i mnogo više nego što sam predvidio. Međutim, preporučivši se Gospodinu, dao sam se na posao, sjećajući se riječi kojima je David hrabrio Salomona: ‘Pođi na posao odvažno i jako! Ne boj se i ne plaši se! Jer Bog Gospod, Bog moj, bit će s tobom. On te neće ostaviti dok se ne dovrše svi radovi za službu u hramu Gospodnjem’“.²³ Životne poteškoće, križevi, osporavanja, naponi i bolest²⁴ bili su, također, jako sredstvo u formaciji njegove moralne figure koja je na taj način naučila biti poslušna sve do smrti, tako da možemo slobodno primijeniti na njega riječi Svetoga pisma: „Iz onoga što prepatis, naviknu slušati“ (Heb 5, 8).

Njegova *pravednost* sastojala se u tome što je dao i Bogu i ljudima ono što im pripada. Bogu svega sebe, svoj život, svoje radosti, boli i patnje kao duhovno bogoštovlje (usp. Rim 12, 1), a kroz liturgiju, gradnju crkve, sakramente (posebno svetu misu i ispovijed), molitvu, klanjanje i razne pobožnosti pokazao je kako se krepost bogoštovlja može odraziti i na vanjski način. Klanjao se Bogu koji je progovarao kroz Crkvu, kroz Sveto pismo i molitvu časoslova. Gajio je i druge pobožnosti, osobito pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji, svetom Josipu, prema mucu Isusovoj, svetom Jurju, Maloj Tereziji od Djeteta Isusa. Istine vjere, crkveni duh, sakrament svetog reda, dijeljenje sakramenata, razne pripreme mladih i odraslih u tom vidu, želja za daljnjim obrazovanjem sebe i drugih sve mu je pomoglo da se ne zadržava previše oko vlastitih samodostatnih osjećaja i razmišljanja. Naprotiv, u svemu tome naučio je bolje prepoznati kako ono božansko, tako i istinsku humanost koja je objavljena u Isusu Kristu, koji se kao Bog objavio kroz tijelo i u tijelu. Ljubio je istinu i želio se je i sam u potpunosti suobličiti toj zadnjoj Istini koju je uvijek tražio. Ljudima je davao ono što im je bilo potrebno. To je prije svega ljubav Božja i istine vjere i

21 Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin. Umjetnik maloga puta*, str. 76.

22 *Isto*, str. 74.

23 *Isto*, str. 19.

24 Usp. *Isto*, str. 30.-31.

moralna, ali isto tako imao je osjetljivosti i djelatnu brigu za potrebne, usamljene i siromašne, bolesne (bio je duhovnik bolesnika u bolnici na Sušaku). Bio je istinoljubiv, zahvalan za svako učinjeno dobro djelo, suosjećajan i blizak jednostavnim ljudima i narodu. Gospođa Antonija Peregrin, tako, svjedoči: „Bio je svakom čovjeku blizak. Bio je dobar propovjednik, ispovjednik, sav svoj trud uložio je Bogu na slavu i dobrobit bližnjemu.“²⁵

Krepost *razboritosti* je u njemu na poseban način došla do izražaja. „Razboritost je krepost koja upućuje praktični razum da u svim prilikama razlikuje naše istinsko dobro i da izabere prikladna sredstva da ga izvrši“,²⁶ odnosno pojednostavljeno: to je krepost djelotvornog ostvarivanja dobra. Stoga ona predstavlja važnu ulogu u životu jednog kršćanina-vjernika, i još više u životu jedne svete osobe. Ova je krepost kormilar, odnosno vođa svih drugih kreposti. Za djelovanje ove kreposti važne su tri glavne stvari: promišljanje, prosuđivanje i odlučivanje.²⁷ Msgr. Muchtin bio je osoba koja je znala vrlo dobro prosuditi situaciju. Njegovo razlikovanje onoga što je trajno i vječno od onoga što je tek prolazno i privremeno, temeljilo se prije svega na vjeri koja mu je omogućavala da vidi šire, dublje i dalje. Poznao je svakako i situaciju svoga vremena. Zapisivao je i vodio kroniku onog najvažnijeg što se događalo u svijetu, Crkvi, Rijeci, na području župe.²⁸ Po tom pitanju bio je istinski intelektualac. Ipak njegov um nije bio samo teoretski, nego je bio isto tako i praktičan. Vlač. Ivan Šarić, trenutni župnik župe sv. Terezije od Djeteta Isusa u predgovoru izdavanja spomenica župe sv. Terezije od Djeteta Isusa i župe sv. Jurja, reći će: „Ostajemo zadivljeni njegovom upornošću, metodičnošću i poniznošću. Njegovo stvaralaštvo je prožeto svetim, iskustvom nadnaravnog, skladno, gotovo sakramentalno. Slobodno možemo reći da je geslo msgr. Muchtina bilo: moli, planiraj, ostvari“.²⁹ Poznao je dobro povijest, kao i vrijeme i situaciju u kojoj je on živio, ali je isto tako znao predvidjeti budućnost. To se je posebno očitovalo u njegovoj želji za gradnjom crkve na Vežici još u vrijeme prije Drugog svjetskog rata. Procjenjivanje mogućnosti za izvođenje ovakvog djela moralo je, prema kreposti razboritosti, voditi računa o trenutačnim vlastitim i tuđim mogućnostima, kao i okolnostima. Gradnja crkve u predratnim i ratnim godinama (od 4. ožujka 1940. g. do 1. siječnja 1942. g.), itekako je trebala potporu ove kreposti razboritosti, jer je to značilo ući u rizik zbog nesigurne političke i državne situ-

25 *Isto*, str. 78.

26 *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1806.

27 Usp. Romanus CESSARIO, *Kreposti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007., str. 118-121.

28 Usp. Adam Muchtin. *Monumentum aere perennius. Spomenik trajnji od mjedi*, Župa sv. Terezije od Djeteta Isusa, Rijeka, 2015.

29 *Isto*, str. 6.

acije, a najviše zbog ekonomskih poteškoća. Ovakav projekt je zahtijevao duboku poučljivost i pozornost obzirom na vrijeme, mjesto i ljude u koje se je mogao pouzdati. „Nakon dobivenog dopuštenja trebalo je pripremiti stanovnike Vežice na izgradnju crkve, vodeći računa da će zasigurno biti i onih koji će se tome protiviti. Zato je trebalo postupati oprezno, što je vlč. Muchtin i činio. *‘Tu je trebalo takta i razbora’*. Nije htio da se stvori dojam kako on nameće svoje ideje, već je htio ljude ujediniti da zajedničkim snagama ostvare djelo, što je svojom strpljivošću i upornošću uskoro i uspio. Većina je ideju o gradnji crkve prihvatila oduševljeno.“³⁰ Mnogi spominju da je posjedovao upravo ovu mudrost i trijeznost u poznavanju prilika svoga vremena.³¹ Kao čovjek rada, koji je bio marljiv, točan, precizan. znao je donijeti odluku u pravi čas i biti ustrajan u njezinom realiziranju. Onaj tko je vičan radu, posebno fizičkom radu, sklon je bolje procijeniti koliko mu vremena za nešto treba, kolikom snagom raspolaže i koji može biti učinak i količina određenog posla. U čitavom tom procesu znao je uključiti i druge i surađivati s njima, odnosno znao je pravilno i pravedno rasporediti posao. Smatrao je da je organizacija vrlo važna kao u gradnji duhovne Crkve, tako i u gradnji fizičke crkve na Vežici.³² Sve su to znakovi koji ukazuju na osobu kojoj konačni cilj nije bio jedino vlastito ostvarivanje kroz ovo važno djelo (i za Boga, i za Crkvu, i za ljude), nego je činio nešto samo zato što je to tražila potreba vremena, potreba ljudi koji su žudjeli za Bogom i konačno sam Bog koji je htio biti bliži ljudima.

3. Uloga križa u oblikovanju moralne osobnosti Adama Muchtina

Upravo zato što si to nije nikad htio prisvojiti isključivo kao svoje vlastito djelo, znao je i u pravo vrijeme napustiti ono u što je založio maksimum svoga života. Sama bolest mu je u tome jako pomogla, ali onaj najvažniji korak dogodio se u njegovom srcu. Križ koji ga je polako kroz život oblikovao, u svoje je vrijeme tražio od njega potpuno predanje Božjoj volji. To je bila istinska „znanost križa“ koju je on živio kroz cijelo svoje životno iskustvo i koja ga ostvarila kao duboko humanog i ljudima bliskog čovjeka i svećenika. Ovaj proces ostvarivanja potpune ljudske i moralne osobnosti nije moguć bez napora i patnje, odnosno bez križa koji ujedno postaje i mjesto objave Boga, tako da možemo govoriti o određenoj „teologiji ili znanosti križa“. „Teologija križa“ je prema

30 Ivan ŠARIĆ, *Adam Muchtin. Umjetnik maloga puta*, str. 20.

31 Pokojni biskup riječke biskupije msgr. Josip Pavlišić svjedoči o njemu ovako: „Bio je skroman i neizmerno radin. Njegove zlatne ruke nadomjestile su skromna materijalna dobra. Vizionarski široko uočavao je potrebe budućih vremena.“ Emil SVAŽIĆ, *Adam Muchtin*, str. 2.

32 „Muchtin je čovjek rada u dva pravca: duhovnog i materijalnog. Imao je dar i smisao za gradnju, vrsno je slikao i naročito se je razumio u boje.“ INKIŠINOV, *Adam Muchtin*, str. 11.

shvaćanju Edith Stein, „živa, stvarna i djelotvorna istina; sije se u dušu poput sjemena, ondje pušta klice i raste; daje duši određenu fizionomiju i određuje njezine postupke; po tim svojim postupcima duša zrači, pa ju je moguće prepoznati. Iz te žive forme i snage u najdubljoj nutrini proistječe i shvaćanje života; po njoj čovjek stvara sliku Boga i svijeta i tako se ona može izraziti u misaonoj slici, u teoriji“.³³ Bez ove znanosti ili teologije križa, ne bi mogli razumjeti ne samo duhovni profil jednog sveca, nego ne bi mogli razumjeti niti njegovu ljudsku i moralnu dimenziju. Primjeri svetaca za nas postaju primjer onoga što Edith Stein naziva *sveti realizam*, tj. to znači da su sveci uspjeli integrirati nauk vjere i „velika djela Božja“ koja su postala sadržaj njihovog života. Živa vjera ili „znanost, tj. teologija križa“ je ta koja je, u konačnici, oblikovala svaki aspekt njihovog života i otkrila što znači biti realan, ostvaren i istinski čovjek. Ona izvorna nutarnja osjetljivost duše u koju je osoba primala i proživjela svaku ljudsku situaciju, bila ona izvor radosti ili patnje, u svetoj duši se potpuno preporuča po Duhu Svetome. Ono što ulazi u nutrinu ovakve duše, primljeno je na odgovarajući način i na odgovarajućoj dubini i, tako, postaje živa i pokretačka snaga, „koju ne priječe besmislene zapreke i obamrlost; snaga koja se lako daje kovati i voditi od onoga što je primila. Ako energija svete duše na taj način primi vjerske istine, postaje *znanošću svetaca*. Ako tajna križa postane *unutrašnjom formom* te energije, postaje *znanošću križa*“.³⁴

Nitko nije ovu znanost križa kao ljudsko biće tako dobro razumio i živio kao što je to razumjela i živjela Marija, Isusova Majka. Marija je u životu msgr. Muchtina odigrala veliku ulogu. Ona mu je bila zvijezda koja je pokazivala kako živjeti ovaj put sve većeg ostvarivanja čovječnosti i sličnosti s Isusom Kristom. Kao Marija koja je prepoznala vrijeme kada pustiti Isusa iz svoga okrilja i zaštite, pa i pod cijenu da i ona sama pati, da njezino srce bude probodeno, tako je i msgr. Muchtin znao prepoznati vrijeme kada je trebalo ostaviti djelo koje je sam Bog započeo. A ono što Bog započne, po Bogu se i dovrši, i to uvijek na, nama, misteriozni način. Od svega velikog što je učinio, možda je ovo zadnje prepuštanje Bogu i Božjoj volji bilo najveće djelo koje je izveo u svom životu, tj. to je bio najuzvišeniji i najodgovorniji čin njegove slobode. Kao što je Marija prepustila Isusa svima, ali je time i ona sama, po njemu, postala Majka svih ljudi, tako je i msgr. Muchtin prepustio crkvu na Vežici svima (u njoj je prisutno trajno klanjanje koje je i prvo u Hrvatskoj i zbog toga dolaze ljudi iz cijele Rijeke), ali je na poseban način postala (i ostala) njegova crkva, jer su sada njegovi zemni ostaci u njoj našli svoj počinak.

33 Edith STEIN, *Znanost križa*, str. 10.

34 *Isto*, str. 11.

Zaključak

Ako se ravnamo po riječima evanđelja koje kažu: „Po njihovim ćete ih plodovima prepoznati“ (Mt 7, 16), onda nam se msgr. Adam Muchtin nameće kao lik ostvarenog života jednog svećenika koji je donio mnoštvo plodova, jer je znao spojiti božansko i ljudsko, naravno i nadnaravno. Znao je uočavati potrebe svojega vremena i iskoristiti trenutak za ostvarenje Božjih planova u što je uložio čitav svoj život, a sve to na ponizan i samozatajan način. Danas kad se puno govori o tome kako trebamo najprije ljubiti i cijeniti sebe i pokazivati samouvjerenost obzirom na druge, ovakva poniznost, skromnost i malenost Adama Muchtina postaje uistinu pravo proroštvo. Njegova figura će stoga trajno ostati primjer jednog života koji je bačen u zemlju kao sjeme, da bi po njegovom umiranju donijelo novi život koji će u svoje vrijeme, bez sumnje, donijeti stotruki plod.

HUMAN AND MORAL PROFILE OF MSGR. ADAM MUCHTIN

Summary

The paper observes the human and moral character of Msgr. Adam Muchtin - priest, artist, intellectual, professor, constructor and pastoral worker. Emphasizing that his interiority was shaped not without his freedom and participation, the author cites predispositions that influenced the moral personality of Msgr. Muchtin. In the context of shaping his moral profile, the attention is focused on the four cardinal virtues, with prudence and moderation being particularly emphasized. The last part analyses the role of the “science of the cross” or the “science of the saints” in the shaping of Muchtin’s moral personality, with an emphasis on the reflection of St. Edith Stein.

Keywords: Adam Muchtin, Moral personality, Virtues, Science of the Cross / Science of Saints, Realism of Artists.